Tampereen yliopisto

Erno Mäkinen

HUR SKRIVS DET PÅ LÄTTLÄST?

Analys av språket i den lättlästa tidningen *8 sidor*

Fakulteten för informationsteknologi och kommunikation
Studieinriktningen i nordiska språk
Kandidatavhandling
Februari 2023

SAMMANDRAG

Erno Mäkinen: Hur skrivs det på lättläst? Analys av språket i den lättlästa tidningen *8 sidor*
Kandidatavhandling
Tammerfors universitet
Studieinriktningen i nordiska språk
Februari 2023

Temat i denna kandidatavhandling är språket som används i svenska lättlästa nyhetsartiklar. I avhandlingen tar jag ta reda på, baserat på två exempelartiklar, huruvida språket i den lättlästa webbtidningen *8 sidor* uppfyller de kriterier som framställs för den lättlästa svenskan. Som forskningsmetoder använder jag både kvantitativa och kvalitativa metoder. I den kvantitativa analysen mäter jag textens läsbarhet genom att undersöka ord- och meningslängden. I den kvalitativa analysen delar jag texten i mindre avsnitt och analyserar enskilda ord och strukturer. Språket i de två artiklarna jämförs också med två standardspråkliga nyhetsartiklar, som har publicerats av den statliga svenska median *SVT*.

Avhandlingen börjar med inledningen där avhandlingens tema samt den viktigaste termen, *lättläst*, presenteras. Utöver detta redogör jag för varför temat är viktigt, både ur ett samhälleligt och vetenskapligt perspektiv. Efter detta presenterar jag noggrannare forskningsfrågorna, -metoderna och -materialet. Också tidigare forskning i temat lättläst språk presenteras. Efter första delen kommer teoridelen, där man beskriver det lättlästa språkets särdrag och berättar kort om dess historia i världen och Sverige, samt presenterar dess målgrupper. I teoridelen koncentrerar jag mig på att redogöra för det lättlästa språkets drag på ord- och strukturnivån.

Som det framgår av den kvantitativa analysen, är språket i de två lättlästa artiklarna väl anpassat, när det gäller ord- och meningslängden. Vid den kvalitativa analysen kan man däremot märka några brister på det, hurdana ord som används för att skapa logiska relationer. Dessutom innehåller texterna några ord och uttryck som enligt teorin kunde betraktas vara svåra och kunde undvikas i lättlästa texter. De här observationerna förstärker å sin sida resultaten som andra studier har tytt på, när det gäller brister i lättlästa texter. Eftersom materialet i denna avhandling är begränsat, kan man dock inte dra allmängiltiga slutsatser av språket i lättlästa nyhetsartiklar.

Nyckelord: lättläst, svenska, nyheter, läsbarhet
Originaliteten av denna avhandling har granskats med Turnitin Originality Check-programmet.

TIIVISTELMÄ

Erno Mäkinen: Hur skrivs det på lättläst? Analys av språket i den lättlästa tidningen *8 sidor*
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Pohjoismaisten kielten opintosuunta
Helmikuu 2023

Tämän kandidaatintutkielman aiheena on ruotsalaisissa selkokielisissä sanomalehtiuutisissa käytetty kieli. Tutkielmassa pyrin selvittämään kahden esimerkkiartikkelin pohjalta, miten hyvin selkokielelle asetetut kriteerit toteutuvat ruotsalaisessa selkokielisessä *8 sidor* verkkosanomalehdessä. Tutkimusmetodeina käytän sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä. Kvantitatiivisessa analyysissä pyrin määrittämään tekstin luettavuutta sanojen ja virkkeiden pituuden perusteella. Kvalitatiivisessa analyysissä taas puran tekstin pienempiin osiin ja analysoin yksittäisiä sanoja ja rakenteita. Vertaan myös näiden kahden selkokielisen artikkelin kieltä kahteen yleisruotsilla kirjoitettuun, ruotsin valtionmedia *SVT*:n julkaisemaan artikkeliin.

Tutkielma alkaa johdannolla, jossa esittelen tutkielman aiheen sekä tärkeimmän käsitteen, *selkokieli*, ruotsiksi *lättläst*. Lisäksi perustelen tieteelliseltä ja yhteiskunnalliselta kannalta, miksi aihe on tärkeä. Tämän jälkeen esittelen tarkemmin tutkimuskysymykset, tutkimusmetodit sekä tutkittavan materiaalin. Esittelen myös selkokielen aiempaa tutkimusta. Alkuosan jälkeen teoriaosuudessa määrittelen tarkemmin selkokielen piirteitä, kerron lyhyesti sen historiasta maailmanlaajuisesti ja Ruotsissa, sekä esittelen selkokielen kohderyhmiä. Teoriaosuudessa keskityn määrittämään selkokielen piirteitä erityisesti sanojen ja rakenteiden tasolla.

Kvantitatiivisesta analyysistä käy ilmi, että selkokielisten artikkeleiden kieli on hyvin selkokieliseen tyyliin sopeutettua, kun otetaan huomioon sanojen ja lauseiden pituus. Kvalitatiivisessa analyysissä voi kuitenkin havaita puutteita erityisesti siinä, millaisia sanoja käytetään loogisten suhteiden luomiseksi. Lisäksi tekstit sisältävät muutamia, selkokielestä kirjoitetun teorian perusteella vaikeiksi tulkittavia sanoja ja rakenteita, jotka voitaisiin selittää auki tai kiertää paremmin selkokieleen soveltuvilla ilmaisutavoilla. Nämä havainnot vahvistavat osaltaan aiemmissa tutkimuksissa saatuja havaintoja selkokielisten tekstien puutteista. Tutkielmasta voi pienen aineiston perusteella vetää kuitenkin vain rajatusti yleispäteviä johtopäätöksiä selkokielisten uutisten kielestä.

Avainsanat: selkokieli, ruotsi, uutiset, luettavuus
Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

Innehållsförteckning

1 Inledning 1

1.2 Syfte 2

1.3 Tidigare forskning 2

1.4 Material 3

1.5 Metod 4

2 Bakgrund – hur och varför de lättlästa språken har utvecklats 5

2.1 LIX-formeln och Björnssons *Läsbarhet* 5

2.2 Utvecklingar sedan 1970-talet 7

3 Vad är lättläst och hur skiljer det sig från standardspråket 7

3.1 Målgrupperna för lättlästa språkvarianter 8

3.2 Lättläst språk - allmänna kriterier 8

3.3 Ordval och strukturer i lättlästa texter 9

4 Analys av artiklarna i *8 sidor* och *SVT* 11

4.1 Artiklar *Journalister kan bli straffade* och *Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor* 11

4.1.1 LIX- och OVIX-värden i artikeln *Journalister kan bli straffade* 12

4.1.2 LIX- och OVIX-värden i artikeln *Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor* 12

4.1.3 Strukturer i artikeln *Journalister kan bli straffade* 13

4.1.4 Ordval i artikeln *Journalister kan bli straffade* 16

4.2 Artiklar *Slut på krig i Etiopien* och *Etiopien och Tigray överens om vapenvila* 17

4.2.1 LIX- och OVIX-värden i artikeln *Slut på krig i Etiopien* 17

4.2.2 LIX- och OVIX-värden i artikeln *Etiopien och Tigray överens om vapenvila* 18

4.2.3 Strukturer i artikeln *Slut på krig i Etiopien* 19

4.2.4 Ordval i artikeln *Slut på krig i Etiopien* 20

5 Diskussion 21

6 Sammanfattning 22

Referenser 24

Bilagor 26

1 Inledning

Att kunna använda språk är ett särskilt mänskligt drag. Emellertid tar vi inte alltid hänsyn till att denna förmåga att kommunicera och förstå språket omkring oss inte är en självklarhet för alla medlemmar i vårt samhälle. Eftersom betydelsen av jämställdheten och minoriteternas ställning i samhället har ökat under de senaste decennierna, har denna utveckling också haft påverkan på språket och hur vi använder språket i offentliga kontexter.

En väsentlig fråga har varit hur man kan göra språket och informationen tillgänglig för grupper som på något sätt är lingvistiskt utsatta eller har svårigheter att följa samhälleliga diskussioner: invandrare med ett annat modersmål, människor med inlärningssvårigheter, äldre människor för att nämna några. För det här syftet har man i Finland sedan 1990-talet (Dahl 2015), och i Sverige redan på 1960-talet (Arle & Fondén 2022, 1), börjat ge ut nyheter på lätt finska (fi. *selkosuomi*) och lätt svenska (också kallat *lättläst*) som betraktas vara lättare varianter av de respektive standardspråken i de här två länderna. Men vad innebär lättare språkvarianter i praktiken? I denna uppsats analyserar jag lättläst språk i den lättlästa tidningen *8 sidor* samt jämför det med standardspråkliga nyheter i den svenska statliga median, *SVT*.

Själva begreppet *lätt språk/lättläst* är inte alltid tydligt definierat, enligt Arle och Frondén (2022, 1–5). Arle och Frondén nämner dock att i alla svenskspråkiga kontexter som de iakttar i sin artikel används begreppet *lättläst,* kort *LL.* För att vara konsekvent ska begreppet också användas i denna avhandling. Ett annat viktigt begrepp för denna studie är *läsbarhet:* kort sagt betyder begreppet en summa av de särdrag i texten som gör den lättare eller svårare att förstå (Björnsson 1968, 13).

I den finländska kontexten har den lättlästa varianten undersökts mer än i den svenska kontexten, och det finns rikligt med både vetenskapliga avhandlingar och praktiska anvisningar för att skriva lättläst (Leskelä 2021, 149–150). I den rikssvenska kontexten har lättläst språk utforskats i relativt ringa omfattning, mest bara på kandidat- eller magisternivån, trots att detta har en längre historia i Sverige (Arle & Frondén 2022, 1–2). Denna avhandling försöker således fylla luckor i forskningen av lättläst svenska och bidra till att öka medvetenhet om temat. Dessutom redogör Ulla Bohman (2021, 543) att den procentuella andelen invånare i Sverige som har ett behov av lättlästa texter uppskattas vara åtminstone 20 %. Temats samhälleliga betydelse är alltså enorm och kommer antagligen att växa

under de kommande årtiondena. Temat lättläst språk intresserar mig personligen, eftersom den finska lätta språkvarianten *selkosuomi* har blivit bekant för mig när jag har arbetat och umgåtts med människor med invandrarbakgrund. På en tidigare kurs undersökte jag den lättlästa finskan i *YLEs*, den finska statliga medians, lättlästa nyheter. Nu utvidgar jag temat till den rikssvenska kontexten.

1.2 Syfte

Syftet med denna kandidatavhandling är att undersöka språket i en svensk lättläst tidning *8 sidor* och analysera hur det uppfyller de kriterier som ställs på lättläst språk. För detta ändamål presenterar jag först i teoridelen teorier om hur det lättlästa språket skiljer sig från standardspråket. Det innebär att man behöver förtydliga metoder som man använder för att göra språket mer tillgängligt, det vill säga metoder som ökar läsbarhet för språkligt utsatta grupper. Jag definierar också grupper som har ett behov av lättläst information. En särskild tyngdpunkt i denna avhandling är att ta reda på vilket ordförråd och vilka grammatiska strukturer man anser vara passande för ett lättläst språk. Genom att analysera aktuella lättlästa tidningstexter försöker jag också formulera praktiska anvisningar för att förbättra lättlästa nyhetsartiklars läsbarhet.

Jag har tidigare gjort en kort undersökning om den lätta språkvarianten i Finland, selkosuomi. Efter denna korta studie har jag redan skapat en hypotes om att vissa strategier för lättlästa texter utnyttjas mer i praktiken än andra: särskilt i korta nyheter måste man ofta utelämna synonyma strukturer och ord som förklarar ett svårt nytt begrepp, vilket är en strategi som nämns i Virtanens (2012, 84–86) och Leskeläs (2019, 134–138) teoriböcker. I den här studien testar jag om hypotesen gäller också för svenskspråkiga lättlästa artiklar.

Syftet med avhandlingen preciseras med följande frågeställningar:

1. Hur är ord- och meningslängden samt ordförrådet och strukturerna anpassade för det lättlästa språket i tidningen *8 sidor?*

2. Vilka andra strategier utnyttjar man för att öka läsbarheten i de lättlästa nyhetsartiklarna?

1.3 Tidigare forskning

Sverige, i jämförelse med andra länder, har en relativt lång historia i att utveckla en lättläst språkvariant. I sin artikel framhäver Solveig Arle och Carina Frondén (2022, 167–168) problemet,

det vill säga att omfattande akademiska undersökningar om lättläst språk i Sverige ännu saknas, åtminstone när det gäller de senaste decennierna. Det finns dock klassiker som på ett sätt berör detta tema, som Björnssons verk *Läsbarhet* (1968), som presenteras närmare i avdelning 2.1.

Förutom svenskspråkiga källor utnyttjas i denna avhandling också engelsk- och finskspråkiga artiklar och studier: i första hand den ovan nämnda artikeln av Arle & Fondén (2022) samt Ulla Bohmans artikel (2021). En annan engelskspråkig källa och förebild för denna avhandling är skriven av Scott A. Crossley med flera (2007). Tyngdpunkten i arbetet är att analysera logiska konnektorer i lättlästa texter. I analysdelen jämför jag mina observationer med Crossleys.

Trots att omfattande akademiska undersökningar på temat saknas, åtminstone i den svenska kontexten, har det lättlästa språket som tema väckt uppmärksamhet och behandlats i avhandlingar i kandidat- och magisteruppsatser. En uppsats med liknande tema är till exempel en magisteravhandling skriven av Ester Hedberg (2022). I denna avhandling är utgångspunkten nära syftet med min avhandling: att jämföra hur lättlästa nyhetstexter är uppbyggda i praktiken och hur de skiljer sig från standardspråkliga nyheter.

1.4 Material

Som undersökningsmaterial i denna avhandling använder jag två lättlästa artiklar som har publicerats i den lättlästa webbtidningen *8 sidor* den 3 november 2022. Artiklarna heter *Journalister kan bli straffade* och *Slut på krig i Etiopien.* Artiklarna handlar om de senaste politiska händelserna i Iran respektive Etiopien. De här två artiklarna har valts till undersökningsmaterialet eftersom deras teman kan intressera läsare med invandrarbakgrund. En annan orsak till att välja precis dessa artiklar är mitt antagande att politiska artiklar kan innehålla ovanliga ord eller svåra politiska begrepp som borde förklaras. Båda artiklarna inklusive rubrikerna innehåller omkring 100 ord. Det vill säga att den analyserade textmassan består av cirka 200 ord. Antalet analyserade artiklar har avgränsats av utrymmesskäl.

För att jämföra de lättlästa nyheterna med standardspråkliga nyhetsartiklar med liknande teman använder jag två artiklar i *SVT*, nämligen *Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor* och *Etiopien och Tigray överens om vapenvila* som är publicerade den 4 och 2 november. I den första artikeln består den analyserade textmassan av 166 ord, medan i den andra består den av 285 ord. De här två artiklarna har blivit valda eftersom de utgör ett lämpligt jämförelsematerial med artiklar som

beskriver samma händelser på standardspråk. Särskilt vid den kvantitativa analysen är denna jämförelse väsentlig, för den visar de skillnaderna mellan lättlästa och standardspråkiga artiklar.

1.5 Metod

I allmänhet är analysmetoden kvalitativ: enskilda ord och strukturer i texterna analyseras genom att spegla dem mot särdragen av det lättlästa språket. Vid sidan om kvalitativa metoder används också kvantitativa metoder. För att mäta textens läsbarhet med ett statistiskt verktyg använder jag den elektroniska LIX-formeln (lix.se). *LIX-värdet* är lanserad av C.H. Björnsson (1968) och det baserar sig på det genomsnittliga antalet ord per mening och andelen ord med minst sju bokstäver. Det presenteras närmare i avdelning 2.1. För att LIX-värdet kan betraktas som en tillförlitlig mätare för textens läsbarhet måste rubriken utelämnas, eftersom dessa ofta består av ofullständiga satser (Björnsson 1968, 66–67). Rubrikerna i de undersökta artiklarna inkluderas dock i den kvalitativa analysen i denna studie. Eventuella bildtexter utelämnas helt i denna analys.

Utöver LIX analyserar jag artiklarnas *OVIX-värde*, som å sin sida mäter textens svårighet genom att bestämma antalet engångsord, det vill säga antalet ord som bara förekommer en gång i texten. Texter med flera nya ord anses vara svårare, alltså med andra ord ökar ett lägre OVIX-värde vanligtvis läsbarheten. (Lundberg & Reichenberg 2008, 42–43.)

Efter den statistiska analysen analyserar jag ord och strukturer med kvalitativ metod. För det första koncentrerar jag mig på ordförrådet och analyserar, hur *prototypiskt* och *centralt* det är i texten. Dessa två termer förklaras i avdelning 3.3. Utöver detta tar jag reda på om det finns långa informationstäta, abstrakta substantiv och om de kunde undvikas genom att använda ett annat synonyma ord eller uttryck. För det andra analyserar jag sättet hur de mer komplicerade, i kontexten oundvikliga orden eller strukturerna, förklaras med synonymer eller andra ord. För det tredje analyserar jag de strukturer och särskilt drag enligt teorin är viktiga för lättlästa texter, nämligen om man använder rak ordföljd eller inte, om man tilltalar läsaren direkt eller använder passivkonstruktioner samt om man utnyttjar tillräckligt med logiska konnektorer (se t.ex. Lundberg & Reichenberg 2008, 50–53).

Först i denna avhandling presenterar jag mitt syfte, material och metod samt några vetenskapliga artiklar och undersökningar som är relevanta för mitt arbete. I delen om bakgrunden resonerar jag också varför behovet för lättläst språk har uppstått, samt vilka grupper i samhället som betraktas utgöra målgrupper för dessa språkvarianter. I teoridelen fortsätter jag med att presentera den historiska bakgrunden för lättläst språk och teorier om hur de lättlästa språken, särskilt den svenska

varianten, skiljer sig från standardspråket. Efter detta presenterar jag min analys och till sist diskuterar jag undersökningen och sammanfattar resultaten.

2 Bakgrund – hur och varför de lättlästa språken har utvecklats

Lundberg och Reichenberg (2008, 38) redogör för att lättlästa texter inte har en särskilt lång historia, eftersom i allmänhet har informationen spridits muntligt fram till de senaste årtiondena. Däremot har det sedan antiken funnits intresse för att uttrycka sig själv så att det muntligt uttryckta budskapet blir förståeligt för de flesta. Att öka läsbarheten i texter, särskilt i läroböckerna, har man börjat uppmärksamma bara för knappt över 100 år sedan, och dåtiden var det först i Amerikas Förenta stater. I början av 1900-talet förändrades samhället snabbt: också elever utan akademisk familjebakgrund kunde för första gången uppnå sekundärutbildningen i större kvantiteter. Då uppstod behovet att ta hänsyn till elevernas olika nivåer när det gällde texternas vokabulär och struktur. (Lundberg & Reichenberg 2008, 38.)

Forskarna började leta efter allmänna kriterier som kunde utnyttjas för att mäta texternas läsbarhet. Till en början fäste man uppmärksamhet på vokabulären, senare på satsstrukturerna. På 1940-talet upptäckte forskaren Rudolph Flesch läsbarhetsformeln "Reading Ease" som sedan dess har blivit ett rättesnöre för nästan alla andra läsbarhetsformler i den angloamerikanska kontexten. En modifikation av Fleschs formel används nuförtiden också i Microsoft Office Word. Formeln mäter textens läsbarhet genom att lägga märke till ordlängd och antal ord i en sats. Sedan 1960-talet har man utnyttjat dator för att analysera, inte bara ord- och meningslängd i satser, utan också textens läsbarhet på grammatiska och stilistiska nivån. (Lundberg & Reichenberg 2008, 38–39.)

2.1 LIX-formeln och Björnssons *Läsbarhet*

I sin handbok om lätta språk i Europa redogör Ulla Bohman (2021, 527–528) för att frågan om lättlästa språkvarianter i Sverige har haft en stark anknytning till demokratifrågan sedan 1960-talet: i ett öppet samhälle måste informationen vara tillgänglig också för de lingvistiskt utsatta. Ett av de första statliga initiativen var programmet *Kultur åt alla* år 1964. Detta ledde till publikation av de första lättlästa böckerna på svenska. Enligt Lundberg och Reichenberg (2008, 39–41) lanserades den hittills mest använda läsbarhetsformeln LIX, läsbarhetsindex, snart därefter år 1968.

LIX uppfanns av Carl-Hugo Björnsson och hans betydelse för forskningen av lättläst svenska är svårt att överskattas. Tyngdpunkten i hans arbete är att mäta texternas läsbarhet, och sålunda koncentrerar han sig inte enbart på lättlästa språkvarianter. Hans statistiska formel för att bestämma textens svårighetsgrad är ändå ett väsentligt verktyg för att analysera lättlästa texter. LIX-formeln utvecklades framfört allt för att testa skolböckernas läsbarhet. De viktigaste kriterierna är, så som i de tidiga amerikanska teorierna, menings- och ordlängden: orden med sex eller mindre bokstäver betraktas som drag som ökar textens läsbarhet. (Lundberg & Reichenberg 2008, 39–41.)

LIX-formelns idé är i korthet: i en text ska man räkna antalet ord och meningar samt antalet långa ord, alltså ord med mer än 6 bokstäver. Först delar man antalet meningar med antalet ord för att komma fram till den genomsnittliga meningslängden. Sedan delar man antalet ord med antalet långa ord och multiplicerar detta tal med hundra. Till slut summerar man det första och det andra värdet och avrundar till det nästa heltalet. Detta värde borde i vanliga fall ligga mellan 20 och 60, fast det också finns texter med högre eller lägre värden om det handlar om en exceptionellt svår- eller lättläst text. För denna avhandling är värdena mellan 30–40 väsentliga, eftersom dessa är, enligt Björnsson, passande värden för lättlästa texter. (Björnsson 1968, 66, 110.) Av tabell 1 framgår hur olika lixvärden ska tolkas.

Tabell 1: Tolkning av LIX-värdet

LIX-värde	Tolkning
< 30	Mycket lättläst, barnböcker
30–40	Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
40–50	Medelsvår, normala tidningstexter
50–60	Svår, normalt värde för officiella texter
> 60	Mycket svår, byråkratsvenska

Källa: lix.se

LIX-formeln har, liksom Flesch-formeln i USA, blivit en riktlinje för forskare i Sverige, men den har också fått kritik. Flera forskare har påpekat att ordens korthet inte alltid bestämmer om ordet är svårt att förstå, eftersom många korta ord kan vara ovanliga. Meningens läsbarhet kan också bero på andra kriterier än bara antalet långa ord: till exempel avståndet mellan satsens subjekt och predikat och antalet bestämningar före subjektet. Kritiken kan dock motsägas genom att påpeka att Björnssons formel är ett statistiskt verktyg. Han själv medgav att den inte stämmer i varje enskilda fall. Det är snarare ett verktyg att mäta läsbarheten i hela texter än att bestämma den för varje sats. I genomsnitt är långa ord och meningar svårare än korta, fastän Björnssons formel inte kan anses vara en till hundra procent säker metod för att bestämma läsbarheten. (Lundberg & Reichenberg 2008, 39–41.)

2.2 Utvecklingar sedan 1970-talet

På 1970-talet började den första lättlästa tidningen, *8 sidor,* ges ut. På 1980-talet grundades genom ett statligt initiativ den så kallade LL-stiftelsen i Sverige, som senare bytte namnet till *Centrum för lättläst.* (Bohman 2021, 529–530.) På den praktiska nivån började forskare uppmärksamma läsbarhetsformlernas begränsade uppfattning när det gällde texter som helhet. Allt viktigare blev kohesion och olika grammatiska medel för att bättre uttrycka hur meningarna i satsen hängde ihop. År 1981 gav Kintsch och Miller ut ett av de mest kända datorprogrammen som koncentrerade sig på att påpeka ställen i texten där sambandet mellan satserna var uttryckt på ett otydligt sätt. (Lundberg & Reichenberg 2008, 46–47.)

På 2000-talet kom ut en ny läsbarhetsformel ATOS som har haft en stor vikt i engelskspråkiga länder. Ett särdrag i detta program har varit att det mäter läsbarheten i hela böcker istället för enskilda korta textsnuttar. För programmet utnyttjades dåtidens största korpus i världen samt ett läsprotokoll av 30 000 elever i olika åldrar och på olika nivåer. Då kunde man på ett vetenskapligt sätt bestämma huruvida texter är läsbara för elever i olika åldrar, fastän formeln ännu inte kunde betrakta enskilda elevernas dialekter eller olikheter i deras mognadsnivåer, och den fungerade bara på engelska. (Lundberg & Reichenberg 2008, 47–48.)

Lundberg och Reichenberg (2008, 48–51) nämner, efter att ha presenterat historien bakom olika läsbarhetsformler, att de har fungerat bra som statistiska verktyg för att mäta svårighetsnivån i olika texttyper. De kan dock ännu inte svara på frågan hur behoven av enskilda människor skiljer sig när det gäller olika texttyper, samt hurdana ord och grammatiska strukturer man måste undvika i praktiken. Denna problematik ska behandlas vidare i kapitel 3 där jag ger en sammanfattning av olika kriterier som forskare nuförtiden betonar, samt skapa en överblick över studier som har gjorts i den svenskspråkiga kontexten.

3 Vad är lättläst och hur skiljer det sig från standardspråket

Det finländska centrumet för lättläst språk, *LL-Center*, som är den motsvarande auktoriteten för finlandssvenskan som Centrum för lättläst i Sverige, ger följande definition på begreppet: *"*Lätt språk är enklare än allmänspråk både vad gäller ordförråd, uppbyggnad och innehåll. Lätt språk och

lättläst, som ibland också kallas LL, riktar sig till personer som har svårt att läsa eller förstå allmänspråk.” (LL-center.fi 2023.) Det är viktigt att påpeka att också LL-Center använder både begreppen *lätt språk* och *lättläst.* I denna avhandling föredrar jag begreppet ’lättläst’, liksom de rikssvenska auktoriteterna.

Kriterier för att skapa en lättläst variant i enskilda nationalspråk varierar betydligt, beroende på språkets struktur. Trots att man delvis måste ta hänsyn till varje språkets särdrag, finns det enligt Leskelä (2019, 111–113) några regler som gäller i allmänhet. Temat i en text borde till exempel behandlas konsekvent. Dessutom behövs det också andra regler som gäller bara i ett visst språk och kulturområde. Dessa regler gäller ordval, konstruktioner, morfologiska och syntaktiska element samt generellt textens disposition. (Leskelä 2019, 111–113.) I denna rapport koncentrerar sig analysen särskilt på ordval och strukturer, samt textens LIX-värde.

3.1 Målgrupperna för lättlästa språkvarianter

Lundberg och Reichenberg (2008, 15) nämner olika grupper som vanligtvis betraktas ha ett behov av förenklade, lättlästa texter. De påpekar också att denna lista inte är fullständig, och att lättlästa texter behövs av alla människor i vissa situationer. När utvecklingen av lättläst svenska började på 1960-talet, var målgruppen framför allt människor med intellektuella funktionsnedsättningar. Sedan dess har medvetenhet om andra lingvistiskt utsatta grupper ökat, och därför har man börjat beakta också människor med dyslexi, ADHD, afasi eller, särskilt på sistone, människor med ett annat modersmål, för att nämna några av de väsentligaste. (Lundberg & Reichenberg 2008, 15.) Antalet invånare i Sverige som har ett behov av lättlästa texter uppskattas vara åtminstone 20 % (Bohman 2021, 543).

3.2 Lättläst språk - allmänna kriterier

I den svenska kontexten har man koncentrerat sig mer på sats- och textnivån än på de enstaka orden. Fastän Lundberg och Reichenberg (2008, 50–51) framhäver också principen om ordens längd, som är ett väsentligt kriterium i läsbarhetsformeln LIX, behandlar de flesta praktiska riktlinjerna textens disposition och satsstruktur på en allmän nivå. Trots att jag i den här avhandlingen koncentrerar mig på ord- och satsnivån, är det också viktigt att nämna andra viktiga kriterier som stöd av bilder, typografi och textens layout, som kan öka textens läsbarhet.

Ett vidare statistiskt koncept som Lundberg och Reichenberg (2008, 42–43) presenterar är ’ordvariationsindex (OVIX)’. Detta mäter textens läsbarhet genom att jämföra antalet alla ord med antalet ord som förekommer bara en gång i texten och därför kallas ’engångsord’. Engångsord kan vanligtvis antas vara ovanliga, nya och svåra för en svag läsare, fastän det inte alltid stämmer, särskilt i korta texter. Trots att ett för högt OVIX-värde (över 60 %) kan göra texten oförståelig, kan ett väldigt lågt värde (under 30 %) också tyda på att innehållet i texten blir enformig och inte förmedlar ny information. I allmänhet tyder OVIX-värdet på lättlästa texter om det är under 40 %.

Lundberg och Reichenberg (2008, 72–77) framhäver dock också att LIX- och OVIX-värden är bara statistiska verktyg, och har sina begränsningar i att mäta textens svårighet på subjektiv nivå. De tyder på studien av Crossley med flera (2007, 15–30) som märkte att lättlästa texter ofta har mindre logiska konnektorer, vilket också kan förhindra läsbarheten. De påpekar att genom att förenkla texter kan man egentligen göra dem mindre begripliga.

På sats- och textnivån betonar Lundberg och Reichenberg (2008, 50–51) ord som visar klara kausalitetsrelationer mellan satser och textens avsnitt. Som exempel presenterar de en studie av Beck med flera (1991) där forskarna analyserade satskonnektorer i skolböcker. Denna studie stöder observationen som Lundberg och Reichenberg (2008) presenterar på flera ställen i sitt verk: när sambandet mellan orsak och verkan tydliggörs oftare och tydligare, ökar läsarens förmåga att läsa mellan och bortom raderna.

Ett annat viktigt begrepp som Lundberg och Reichenberg (2008, 50–53, 64) använder i sin bok är ‘informationstäthet’. För att man ska kunna minska tätheten och genom detta öka textens läsbarhet, lönar det sig att tilltala läsaren direkt. I denna personliga stil borde man till exempel undvika passiva konstruktioner samt närma sig det muntliga talet. Genom att anamma särdragen i det muntliga talet undviker man också vissa komplicerande konstruktioner som till exempel satsförkortningar. Långa abstrakta substantiv, till exempel långa sammansättningar, borde också undvikas för att minska tätheten. Ett särdrag i den lättlästa svenskan är också att utnyttja rak ordföljd så mycket som möjligt, alltså placera satsens subjekt framför predikatet. (Lundberg och Reichenberg 2008, 50–53, 64.)

3.3 Ordval och strukturer i lättlästa texter

När det gäller språkets struktur, har svenskan den fördelen att det inte finns särskilt många böjningsformer, till skillnad från flera andra indoeuropeiska språk eller särskilt från finskan. Därför gäller de flesta anvisningar som Leskelä (2019, 142–149) anger inte för lättläst svenska. Hon nämner

dock att verbformer som består av flera delar, framför allt pluskvamperfekt och perfekt samt olika participformer (till exempel konstruktioner som ‘blev utsatt’, ‘hade varit utsåld) bör undvikas.

Både Leskelä (2019, 128–129) och Virtanen (2012, 82–83) lyfter fram principen att man borde undvika abstrakta, långa termer som kan ha flera betydelser i olika kontexter. De nämner också kriteriet att man borde använda den centrala vokabulären i språket. Men vad som kan betraktas vara centrala ord i ett språk, presenterar böckerna olika teorier om.

Leskelä (2019, 128–130) lyfter fram några teorier om hur man kan välja de viktigaste orden. Enligt henne kan man hitta omkring 65 grundläggande ord, som finns i alla språk och innehåller de mest typiska begreppen i mänskligt tänkande. De här 65 orden räcker naturligtvis inte till att skapa många meningar. Därför presenterar hon också teorin om ’semantiska molekyler’, alltså ord som bygger på eller kan förklaras med de grundläggande orden. Dessa semantiska molekyler består av cirka 200–300 ord. Denna teori kan också tillämpas i språkundervisningen och -inlärningen med tanke på ord som borde läras in först.

Som andra viktiga kriterier nämner Leskelä (2019, 130–134) att orden borde vara vanliga, ’prototypiska’ och korta. Vad som är vanliga ord i svenskan kan nuförtiden studeras till exempel med en textkorpus. ’Prototypiska ord’ är i den semantiska teorin ord som i en grupp av ord med liknande betydelser är de neutralaste, vanligaste och kortaste. Ordet ”säga” är till exempel neutralare och vanligare än ″berätta” eller ”tjata”. Ofta måste skribenten lita på sin intuition när det gäller att välja mellan två synonyma uttryck.

Ett ytterligare kriterium (Leskelä 2019, 132) handlar om valet mellan inhemska och internationella ord. Ord som “information” eller “budget” kan vara lättare för språkstuderande som redan kan andra europeiska språk. Man måste dock komma ihåg att alla invandrare inte talar engelska eller ett annat indoeuropeiskt språk. Enligt Leskelä (2019, 130–131) rekommenderar äldre handböcker också att några ordklasser, särskilt innehållsorden substantiv och verb, borde vara mer typiska för lättlästa texter. En kort korpusanalys tyder dock på att några abstrakta funktionsord också är svåra att undvika helt och hållet. Vissa substantiv, speciellt långa begrepp och verbalsubstantiv, (“görande, talande”) kan egentligen göra texten mer komplicerad. Särskilt komplicerande kan det vara att använda många sådana substantiv i rad och placera det betydelsebärande verbet sent i satsen. I allmänhet framhäver Leskelä att vid ord där ordstammen inte ändras mycket är det lämpligast att använda flera böjningsformer också i ett lättläst språk.

När det gäller lättlästa texter som behandlar teman där vissa nya och svåra ord är oundvikliga, presenterar Virtanen (2012, 84–86) och Leskelä (2019, 134–138) några strategier för att göra dem lättare att förstå: att förklara dem med andra ord, att repetera dem ofta i texten och att använda synonymer. Ordet "tax-free" kan till exempel i den efterföljande satsen ersättas med en förklaring eller en synonym "en skattefri butik där produkter är billigare än på land". När det handlar om verb borde pluskvamperfekt, participformer, passiv och konjunktiv undvikas. Ett ytterligare kriterium är att undvika negationer. Man borde försöka formulera om meningen: till exempel satsen "stanna inte längre inne i lägenheten" kan skrivas om "gå ut ur lägenheten så snabbt som möjligt". (Virtanen 2012, 95–97.)

4 Analys av artiklarna i *8 sidor* och *SVT*

I denna avdelning analyseras de två artiklar som nämndes i avdelningen 1.4. I varje fall mätas och tolkas först de statistiska LIX- och OVIX-värden. Detta genomförs med ett verktyg på webbsidan lix.se. Man måste dock alltid komma ihåg, att dessa statistiska värden inte är helt noggranna, eftersom räknaren på lix.se tolkar böjningsformer av samma ord som olika ord (Lundberg & Reichenberg 2008, 42–43).

Vid den statistiska analysen av de lättlästa artiklarna inkluderar jag också en längre förklaring av de olika värden på LIX- och OVIX-tabellerna, medan dessa utelämnas vid de standardspråkliga artiklarna. Efter den statistiska analysen undersöker jag textens strukturer och ordval i mindre avsnitt på ett kvalitativt sätt. Vid den kvantitativa analysen utelämnar jag rubriker samt eventuella bildtexter, medan vid den kvalitativa analysen analyserar jag också texternas rubriker.

4.1 Artiklar *Journalister kan bli straffade* och *Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor*

Artikeln *Journalister kan bli straffade* berättar om två iranska journalister som tagits fast för att de avslöjade polisvåld mot en iransk kvinna. Hon dog när polisen höll på att ta fast henne. Antalet ord i artikeln är 112, med rubriken 116. Artikeln bifogas i sin helhet i slutet av handlingen (se bilaga 1).

4.1.1 LIX- och OVIX-värden i artikeln *Journalister kan bli straffade*

I denna avdelning analyserar jag den första lättlästa artikeln *Journalister kan bli straffade* genom att tolka dess LIX- och OVIX-värden.

Tabell 2: LIX- och OVIX-värden i artikel 1 i *8 sidor*

Förklaring	Värden
Antal meningar	13
Antal ord	112
Antal ord med fler än 6 tecken	26
Genomsnittlig meningslängd	8,62
Andel långa ord	23,21
LIX-värde	**32**
OVIX-värde	**38,95**

Källa: lix.se

Som framgår av tabell 2 är läsbarhetsindex i denna text enligt LIX-räknaren 32, vilket tyder på att textens språk kan anses vara i kategorin lättlästa texter (se tabell 3). Bildtexten och rubriken togs inte med i analysen. Antalet ord är 112 och antalet meningar 13, som ger en genomsnittlig meningslängd 8,62 ord. Andelen långa ord är 23,21 %. Ordvariationsindexet är 38,95 som också är ett tecken på att texten utnyttjar anpassat ordförråd. I verkligheten är OVIX-värdet ännu lägre, eftersom den mekaniska mätningen betraktar böjningsformerna hos böjda ord, till exempel *kvinna, kvinnan* och *kvinnas*, som tre enskilda ord (se frekvensordlistan i bilaga 2).

Tabell 3: Tolkning av LIX-värdet i artikel 1 i *8 sidor*

LIX-värde	Tolkning
< 30	Mycket lättläst, barnböcker
30–40	Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
40–50	Medelsvår, normala tidningstexter
50–60	Svår, normalt värde för officiella texter
> 60	Mycket svår, byråkratsvenska

Källa: lix.se

4.1.2 LIX- och OVIX-värden i artikeln *Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor*

För att jämföra LIX- och OVIX-värden i den lättlästa artikeln *Journalister kan bli straffade* med en artikel som handlar om ett liknande tema på standardspråk har jag valt den SVT-artikeln *Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor* som är publicerad den 4 november 2022.

Tabell 4: LIX- och OVIX-värden i artikel 1 i *SVT*

Förklaring	Värden
Antal meningar	10
Antal ord	166
Antal ord med fler än 6 tecken	63
Genomsnittlig meningslängd	16,6
Andel långa ord	37,95
LIX-värde	**55**
OVIX-värde	**60,78**

Källa: lix.se

Som framgår av tabell 4 är LIX-värdet 55 och OVIX-värdet i denna artikel 60,78. Man borde dock komma ihåg att den mekaniska räkningen igen behandlar olika böjningsformer som enskilda ord. LIX-värdet tyder dock på att denna artikel redan kan klassificeras som en svår, officiell text (se tabell 5). Antalet meningar är 10, antalet ord 166. En genomsnittlig mening har 16,6 ord, vilket betyder att meningslängden är omkring 93% högre än i den lättlästa artikeln 1. Inte heller vid analys av denna artikel räknades rubriken och bildtexten med.

Tabell 5: Tolkning av LIX-värdet i *SVT* artikel 1

LIX-värde	Tolkning
< 30	Mycket lättläst, barnböcker
30–40	Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
40–50	Medelsvår, normala tidningstexter
50–60	Svår, normalt värde för officiella texter
> 60	Mycket svår, byråkratsvenska

Källa: lix.se

När denna jämförelse mellan artiklarna används som ett exempel på hur meningslängden i lättlästa och standardspråkliga artiklar skiljer sig från varandra, kan man formulera en tumregel att under 10 ord per mening utgör en gräns för lättlästa texter. Trots att den statistiska kvantitativa metoden tyder på att artiklarna klart är anpassade för det lättlästa språket, kan det ännu finnas brister i textens struktur och ordförråd som inte stödjer textens läsbarhet. Därför utförs ännu en kvalitativ analys i avsnitt 4.1.3 och 4.1.4, där orden och strukturer examineras närmare.

4.1.3 Strukturer i artikeln *Journalister kan bli straffade*

Som framgår av exemplet 1, kan redan rubriken i artikeln *Journalister kan bli straffade* (8 sidor 3.11.2022) betraktas vara problematiskt med avseende på läsbarheten (Lundberg & Reichenberg 2008, 62).

(1) Journalister kan bli straffade

Två journalister i Iran
berättade om en kvinnas död.
Nu riskerar journalisterna
att bli straffade med döden.

(8 sidor 3.11.2022)

Redan i rubriken används den passiva strukturen “bli straffade”, som kunde ännu omformuleras till en aktivsats, till exempel ”Iran vill/kan straffa journalister”. Att nämna artikelns tema, händelserna i Iran, redan i rubriken kunde också öka läsbarheten genom att klart hänvisa till vad artikeln handlar om (Lundberg & Reichenberg 2008, 64).

En annan brist med avseende på läsbarhet i exempel 1 är satskonnektoren ”nu”. Kopplingen mellan den första och andra satsen borde tydliggöras genom att ersätta konnektoren i fråga med en annan satskonnektor, till exempel med ordet “därför” som ännu tydligare kunde förklara att den andra meningen är den logiska följden av den första. Dessutom förekommer igen passivstrukturen “bli straffade”, som möjligtvis kunde ersättas med en aktivstruktur. Här kan man igen anlita på Lundberg och Reichenbergs (2008, 50–53, 62) observationer att aktivstrukturer samt tydliga logiska konnektorer hjälper läsaren att förstå artikelns meddelande som helhet. Användning av passiv kan motiveras i fall aktören är en institution som en stat eller en myndighet, men i detta fall kunde statens namn, Iran, kanske också nämnas igen för att undvika passivstrukturen. Meningen kunde omformuleras till exempel till: ”Därför hotar Iran att straffa journalisterna med döden.”

I det följande stycket efter exempel 1 i artikeln berättar man bara med en sats vad de två journalisterna heter (se bilaga 1). Därför utelämnas denna del från den här analysen. Ett intressant stycke för denna analys är det tredje och det fjärde textstycket (exempel 2).

(2) I september dog
en ung kvinna i Iran.
Hon hette Mahsa Amini.
Hon dog efter att poliser i Iran
hade tagit fast henne.

De två journalisterna
berättade om att
Mahsa Amini hade dött.
Efter hennes död blev det
protester i Iran.

(8 sidor 3.11.2022)

I exempel 2 skulle man kunna tydliggöra de logiska kopplingarna mellan satserna genom att använda mångsidigare satskonnektorer. Efter att ha läst det sista stycket i exempel 2 kan det ännu bli oklart, om orsaken till protester var kvinnas död eller att journalisterna berättade om döden. Uttrycket ”efter (att)” skapar dock en temporal relation mellan de olika händelserna, men de kausala relationerna

förblir otydliga. Genom att undvika mångsidigare satskonnektorer kan texten utnyttja ett enklare ordförråd, men saknaden av satskonnektorer kan också göra texten enformigare och leda till att man misslyckas skapa de logiska kopplingar som ofta behövs av läsare med bristande språkkunskaper eller läsförmåga. (se t.ex. Beck 1991.)

Även exempel 3 innehåller ord och uttryck som kan betraktas vara problematiska för en svag läsare.

(3) Regeringen i Iran
gillade inte att journalisterna
berättade om kvinnan som dog.
Regeringen säger nu
att de två journalisterna
är spioner och att de
jobbar ihop med USA.
Men det finns inga bevis för det.

Nu sitter journalisterna
i fängelse.
De riskerar att bli
straffade med döden.

(8 sidor 3.11.2022)

I exempel 3 finns de hittills längsta meningarna i texten (rad 1–7). Till skillnad från textens genomsnittliga meningslängd (se tabell 2), är de två första meningarna i exemplet mycket längre med sina 12 respektive 16 ord. Detta kan betraktas som ett element som kan förhindra förståelsen (Lundberg & Reichenberg 2008, 63). Båda meningarna kan anses vara särskilt komplicerade eftersom de består av en huvudsats och två bisatser. Man kan resonera att de här två meningarna ännu kunde delas i mindre stycken för att öka läsbarheten, till exempel: ”Regeringen i Iran gillade inte att journalisterna berättade om Amini. Regeringen säger nu att de två journalisterna är spioner. Regeringen säger också att journalisterna jobbar ihop med USA.”

Ett ytterligare problem är igen de saknande eller enformiga satskonnektorerna. Som i exempel 1 används endast orden “nu” och ”efter (att)” för att skapa temporala och kausala kopplingar mellan meningarna och textstyckena. Trots att förbindelsen här är mindre svårläst än i de första två exemplen (exempel 1 och 2), kunde läsbarheten öka om man använde konjunktioner som klarare uttryckte kausala relationer (Lundberg & Reichenberg 2008, 44–45).

Förutom några komplicerade strukturer innehåller artikeln ord och uttryck som kunde behöva förklaringar för en svag läsare. De här orden och uttrycken analyseras i nästa avsnitt 4.1.4.

4.1.4 Ordval i artikeln *Journalister kan bli straffade*

Som LIX- och OVIX-värden tyder på, har artikeln *Journalister kan bli straffade* inte många långa och komplicerade ord. Det finns 26 ord med fler än 6 tecken (se tabell 1). De flesta ord som kunde vara obekanta – till exempel "regeringen" – upprepas också i flera satser. Några engångsord kan dock vara obekanta för en läsare som behöver lättlästa texter: särskilt orden "spioner", "bevis" och "fängelse" (se exempel 3). I detta fall kan det resoneras att det inte finns mer prototypiska eller vanligare synonymer för dessa ord. (Leskelä 2019, 130–134.)

Trots att ett av de ovan nämnda tre orden, "bevis", är relativt kort, kan man anse att ordet inte uppfyller kriterier för ordvalet i lättlästa texter: det är inget särskilt stereotypt eller vanligt ord (se Leskelä 2019, 130–134). Ordet "fängelse" är dock en avledning av ett relativt vanligt verb "fånga", men förändringen i ordets stam kan försvåra dess läsbarhet. Detsamma gäller för ordet "bevis": prefixen till ett relativt vanligt verb "vis(a)" kan förorsaka att avledningen blir obegriplig. Ordet "spion" är mer eller mindre ett universalt ord i europeiska språk, men som sagt i teorin (se avdelning 3.3), kan det inte antas att alla kan ett annat europeiskt språk (Leskelä 2019, 132). Därför kan man anse att de här orden borde antingen upprepas eller förklaras med andra ord. Med ordet "spioner" använder man denna strategi, åtminstone på ett sätt, genom att förklara att "att de jobbar ihop med USA". Med orden "bevis" och "fängelse" kunde man ännu beskriva med andra ord vad som har hänt med journalisterna. Man kunde till exempel tillägga en kort förklaring eller andra ord som skapar logiska anknytningar till polis och att de sagda journalisterna sitter fast hos dem.

Sammanfattningsvis kan man säga, att trots att den första artikeln uppfyller de statistiska kriterier som framställs för lättlästa texter, kunde man ännu på ord- och strukturnivån överväga alternativa ord och uttryck. Särskilt problematiskt kan betraktas vara orden ”bevis”, ”spioner” och ”fängelse”. Förutom kunde den logiska relationen mellan meningar och textstycken ännu tydliggöras genom att använda mångsidigare satskonnektorer än bara ”nu” och ”efter att”.

I denna avdelning 4.1 har jag analyserat artikeln *Journalister kan bli straffade* med både kvantitativa och kvalitativa metoder. I den följande avdelning 4.2 analyserar jag den andra nyhetsartikeln som har utvalts för denna avhandling.

4.2 Artiklar *Slut på krig i Etiopien* och *Etiopien och Tigray överens om vapenvila*

Artikeln *Slut på krig i Etiopien* handlar om situationen i området Tigray i Etiopien, där den etiopiska regeringens trupper har stridit mot en militärgrupp känd med namnet TPLF (se bilaga 4). Nu är konflikten över, enligt artikeln. Texten består av 79 ord, med rubriken av 84.

4.2.1 LIX- och OVIX-värden i artikeln *Slut på krig i Etiopien*

I denna avdelning analyserar jag den andra lättlästa artikeln *Slut på krig i Etiopien* genom att tolka dess LIX- och OVIX-värde.

Tabell 6: LIX- och OVIX-värden i artikel 2 i *8 sidor*

Förklaring	Värden
Antal meningar	9
Antal ord	79
Antal ord med fler än 6 tecken	17
Genomsnittlig meningslängd	8,78
Andel långa ord	21,52
LIX-värde	**30**
OVIX-värde	**47,8**

Källa: lix.se

Som framgår av tabellen 6, är LIX-värdet i denna text 30, vilket tyder på att texten kan kategoriseras som lättläst (se tabell 7). LIX-räkningen innefattar inte bildtexten eller rubriken. Antal ord är 79 och antal meningar 9, som ger en genomsnittlig meningslängd 8,78 ord. Denna artikel är tydligen kortare än den först analyserade artikeln (8 sidor 3.11.2022), vilket också kan förklara det relativt höga OVIX-värdet. Ordvariationsindexet är 47,8 som kan tolkas vara relativt hög för en lättläst text.

Också i denna artikel finns det ord som i lix-räkningen anses vara separata ord, trots att de är böjningsformer av ett och samma lemma. Det finns två sådana former när det gäller lemmat ”vara”: “är” och “varit” samt två former av lemmat ”regering”: grundkasus och genitiv (se frekvensordlistan i bilaga 5). Om man utesluter de här två orden, sänker sig OVIX-värdet till 39,74.

Tabell 7: Tolkning av LIX-värdet i artikel 2 i *8 sidor*

LIX-värde	Tolkning
< 30	Mycket lättläst, barnböcker
30–40	Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
40–50	Medelsvår, normala tidningstexter
50–60	Svår, normalt värde för officiella texter
> 60	Mycket svår, byråkratsvenska

Källa: lix.se

4.2.2 LIX- och OVIX-värden i artikeln *Etiopien och Tigray överens om vapenvila*

För att jämföra den lättlästa artikeln *Slut på krig i Etiopien* med en standardspråklig artikel som handlar om ett liknande tema utnyttjar jag SVT-artikeln *Etiopien och Tigray överens om vapenvila* som är publicerad den 2 november 2022.

Tabell 8: LIX- och OVIX-värden i artikel 2 i *SVT*

Förklaring	Värden
Antal meningar	18
Antal ord	285
Antal ord med fler än 6 tecken	95
Genomsnittlig meningslängd	15,83
Andel långa ord	33,33
LIX-värde	**49**
OVIX-värde	**69,07**

Källa: lix.se

Som framgår av tabell 8, är LIX-värdet 49. Till skillnad från den första *SVT*-artikeln *Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor*, är LIX-värdet tillämpligt för en medelsvår, normal tidningstext (se tabell 9). Värdet är dock nära kategorin ”svår, officiella texter” och det kan tyda på att politiska nyheter i allmänhet är mer svårlästa än andra nyhetsartiklar. Detta kan också tyda på att tidningstexter i allmänhet är mer svårlästa än de borde, åtminstone enligt Björnssons (1968) läsbarhetsformel.

Som synes i tabell 8, är OVIX-värdet i denna artikel 69,07. Igen borde man komma ihåg att den mekaniska räkningen behandlar olika böjningsformer som enskilda ord, alltså är OVIX-värdet inte helt exakt. Antalet meningar är 18 men antalet ord till och med 285. En genomsnittlig mening har 15,83 ord, vilket är omkring 80 % högre än i den lättlästa artikeln *Slut på krig i Etiopien*. Också i denna analys utlämnades bildtexten och rubriken från den statistiska analysen, medan rubriken analyseras i den kvalitativa delen i avsnitten 4.2.3 och 4.2.4.

Tabell 9: Tolkning av LIX-värdet i artikel 2 i *SVT*

LIX-värde	Tolkning
< 30	Mycket lättläst, barnböcker
30–40	Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
40–50	Medelsvår, normala tidningstexter
50–60	Svår, normalt värde för officiella texter
> 60	Mycket svår, byråkratsvenska

Källa: lix.se

Resultatet av lix för artikeln *Etiopien och Tigray överens om vapenvila* tyder igen på att språket i den standardspråkliga nyhetsartikeln, jämfört med den lättlästa artikeln *Slut på krig i Etiopien* (8 sidor 3.11.2022), är mer svårläst, åtminstone på den statistiska nivån. Det kan däremot hittas brister på hurdana strukturer och ord som används i texten. Därför analyseras den lättlästa artikeln även kvalitativt genom att fokusera på ordvalet och strukturerna (se 4.2.3 och 4.2.4).

4.2.3 Strukturer i artikeln *Slut på krig i Etiopien*

Rubriken på artikeln *Slut på krig i Etiopien* är mer informativ än rubriken på den andra analyserade artikeln *Journalister kan bli straffade* (se exempel 4, jfr med exempel 1).

(4) Slut på krig i Etiopien

Nu är det slut på kriget
i området Tigray i Etiopien.

– Vi har kommit överens om
att lägga ner våra vapen.

Det säger de som har krigat.

De har träffat
varandra i Sydafrika
och pratat om fred.

(8 sidor 3.11.2022)

Det uttrycks explicit att artikeln handlar om fredsprocessen i Etiopien. Tydligheten förstärks ännu med ett mer detaljerat avsnitt (rad 2 i exempel 4), där man nämner det exakta geografiska läget. En aspekt som kunde ändå framhävas i exemplet 4 är att det ofta används indirekt ordföljd för att betona vissa nya besked. Som sagt i teoridelen, kunde detta, enligt Lundberg och Reichenberg (2008, 50–53), göra texten mer svårläst. Med utgångspunkt i detta kan man anse att rak ordföljd i denna sats kunde förmedla samma information på ett tydligare sätt: “Kriget är nu slut”. I den tredje meningen efter rubriken (rad 5), “Det säger de som har krigat”, är valet att använda det indirekta ordföljdet kanske bättre befogat för att inte avbryta meningen med en relativsats “De, som har krigat, säger det”.

Indirekt ordföljd kan också hittas i exempel 5:

(5) I två år har det varit krig
i området Tigray.
Soldater från gruppen TPLF
och regeringens soldater
har krigat mot varandra.

(8 sidor 3.11.2022)

Om man skulle vilja betona det nya beskedet i satsen, kunde det också vara bättre befogat att börja med informationen som redan är bekant för läsaren: "Det har varit krig i området Tigray i två år." Att alltid använda rak ordföljd kan betraktas som ett element som gör texten entonigare, men det kan också klarare uttrycka vad den nya informationen i satsen är.

(6) Gruppen TPLF lovar nu
att lämna in sina vapen.
Regeringen tar makten i Tigray.
Och ledarna för TPLF
slipper rättegång.

(8 sidor 3.11.2022)

En tredje aspektsom diskuterades redan vid den första artikeln och i teoridelen (se t.ex. Lundberg och Reichenberg 2008, 44–45) kan betraktas vara otillräcklig mångfald av logiska konnektorer. I denna text är de enda konnektorerna "och", "nu" och "som" (se t.ex. exempel 6). Trots att de är korta och vanliga konnektorer som i denna text knappast skapar oklarheter, kunde temporala och kausala relationer ännu tydliggöras genom att tillägga konnektorer som "därför" eller "efter att".

4.2.4 Ordval i artikeln *Slut på krig i Etiopien*

Eftersom den analyserade artikeln *Slut på krig i Etiopien* är relativt kort finns det bara 17 ord med mer än 6 tecken (se tabell 6). Delvis därför tyder LIX-värdet på att texten till och med kan klassificeras som mycket lättläst eller en barnbok. Det finns dock flera engångsord som kan betraktas vara obekanta för läsaren med svaga kunskaper i svenskan, nämligen "överens", "slipper", "rättegång", "ledarna", "makten" och "lovar".

På sätt och vis förklaras ordparet "komma överens" med ett synonymt uttryck "pratat om fred" (se exempel 4). Betydelsen kan också bli klar från kontexten, även om denna fras var obekant för läsaren. Detsamma kan sägas om ordet "lovar" (se exempel 6): trots att man kanske kan hitta på en mer stereotyp synonym som verbet "säga", förklaras uttrycket "lovar nu att lämna in sina vapen" (se exempel 6) på sätt och vis tidigare i texten (se exempel 4): "kommit överens att lägga ner våra vapen".

Att de har “pratat om fred” förtydligar sannolikt också meningen i satsen “lovar att lämna in sina vapen”.

Den rimligen mest komplicerade frasen som inte förklaras finns i slutet av artikeln (se exempel 6): “Och ledarna för TPLF slipper rättegång.” I denna sats finns det frasen “slipper rättegång” och substantivet “ledarna” som kan förhindra förståelsen, särskilt när de förmodligen obekanta orden bildar en hälft av den hela meningen. Man kan anta att en viktig del av uttrycket “slipper rättegång” förblir oförståelig för en svag läsare. Ordet “rättegång” består av två delar ”rätt(e)” och ”gå(ng)” som förmodligen är bekanta för de flesta läsarna som enskilda ord, men som en sammansättning kan deras betydelse vara oklar. Betydelsen kan ännu förklaras med andra ord, vilket är en metod som rekommenderas av både Virtanen (2012, 84–86) och Leskelä (2019, 134–138): att det handlar om en rättslig process, eller att ledande soldater i TPLF inte anklagas eller döms, inte dras inför rätta, för att nämna ett par alternativ.

Sammanfattningsvis kan man säga, att artikeln *Slut på krig i Etiopien* (8 sidor 2022B) är lättläst, när det gäller den statistiska nivån. Enligt LIX-värdet är texten till och med nästan mycket lättläst, men artikelns relativa korthet kan vara en förklaring till detta. Vid den kvantitativa analysen kan man dock hitta några ord och uttryck som kan betraktas sänka läsbarheten: särskilt svårlästa kan vara satser med indirekta ordföljd i exemplen 4 och 5, samt uttrycket i exemplet 6, ”ledarna ... slipper rättegång”. Satskonnektorer som kunde skapa logiska relationer är relativt föga och enformiga, vilket kan också göra texten mer svårläst.

5 Diskussion

Denna kandidatavhandling har bidragit till forskningen i den lättlästa språkvarianten i svenskan. Analysmetoden är en kombination av kvantitativa och kvalitativa metoder som i detta fall kan ge en mer heltäckande bild av texternas läsbarhet än om man bara hade valt användningen av en metod. Efter att ha analyserat två lättlästa nyhetsartiklar och jämfört dem med två standardspråkliga nyhetsartiklar med liknande teman kan jag å ena sidan dra slutsatsen att språket i dessa lättlästa artiklar uppfyller de statistiska kriterier som fastställts för lättläst svenska. Å andra sidan förstärker denna avhandling observationerna som Crossley med flera (2007) redan poängterar: att lättlästa

texter, genom att förenkla och förkorta språket, också kan leda till att logiska relationer samt svåra ord inte förklaras noggrant.

Slutsatser som man kan dra från denna avhandling är begränsade, eftersom materialet bara består av två relativt korta lättlästa och två standardspråkliga artiklar. Även resultaten av den kvalitativa analysen kan diskuteras, med avseende på valet av de ord och strukturer som har ansetts vara svåra för en svag läsare. Detta val beror delvis på teorin som har skrivits om lättläst språk, men delvis på skribentens egen intuition. För att få en pålitligare bild av vilka ord och konstruktioner som egentligen är svåra för en person med behov av lättlästa texter, borde man använda informanter eller utnyttja en korpus.

Som konstaterats ovan, är denna avhandling bara en kort överblick över lättlästa texter. Andra idéer för framtida undersökningar är att temat kunde utvidgas genom att analysera nyhetsartiklarna som helhet. En viktig tyngdpunkt kunde vara, hur bilderna och textens layout ökar läsbarheten. Denna avhandling koncentrerar sig bara på textnivån. Också kunde jag ännu utvidga denna studie genom att närmare analysera, vilka konnektorer som används i de utvalda standardspråkliga artiklarna, och hur de kunde utnyttjas också i de lättlästa texterna.

6 Sammanfattning

I denna avhandling undersöktes två nyhetsartiklar i den lättlästa tidningen *8 sidor*. Efter att ha analyserat språket i de här två artiklarna har jag jämfört det med språket i två standardspråkliga artiklar i *SVT*. Språket i de lättlästa artiklarna analyseras både kvantitativt och kvalitativt för att undersöka, hur det uppfyller de kriterier som fastställts för den lättlästa språkvarianten. Teorierna om lättläst språk presenteras före analysen i teoridelen.

De båda artiklarna i tidningen *8 sidor* som undersöks i denna studie hade klart anpassat språk för att förmedla information till läsare med bristande språkkunskaper eller andra lässvårigheter. När man jämför de statistiska värden som mäter ord- och meningslängd samt antalet engångsord i texterna är skillnaden till standardspråkliga nyhetsartiklar tydlig: i de lättlästa artiklarna *Journalister kan bli straffade* och *Slut på krig i Etiopien* är LIX-värdena 32 och 30, och OVIX-värdena 38,95 och 47,8. LIX-värden för de respektive standardspråkliga artiklarna, som handlar om samma eller liknande teman, är 57,81 och 49, samt OVIX-värden 60,78 och 69,07. I text- och meningslängden kan man

märka en liknande skillnad: medan de två lättlästa artiklarna består av 112 och 79 ord med meningslängden mellan 8,6 och 8,8, hade de standardspråkliga artiklarna två eller tre gånger så många ord samt meningslängderna mellan 16,6 och 15,83. Det kan anses att vid den statistiska analysen klarar sig lättlästa artiklarna bra: språket är tillämpligt för att nå grupper med svaga språkkunskaper eller språkstörningar.

Vid den kvalitativa analysen kunde man dock påpeka att det ännu finns brister i hur *8 sidor* använder anpassade ord och strukturer. Flerdelade verbkonstruktioner med passiv, till exempel "bli straffade" utnyttjas ännu ibland när de kunde undvikas. Detsamma gäller för indirekt ordföljd, som kan betraktas som ett drag som sänker läsbarheten. De här två är emellertid mindre viktiga detaljer.

Som redan påpekas i hypoteserna och tidigare studier (se t.ex. Crossley m.fl. 2007) finns det ändå några större brister som kan sänka läsbarheten: föga eller enformiga konnektorer, samt att nya, förmodligen svåra begrepp inte förklaras. I den första artikeln *Journalister kan bli straffade* skapar de saknande konnektorerna logiska luckor. I båda artiklarna finns det ord och satser med komplicerade uttryck, vilka förmodligen kan förbli oklara utan närmare förklaringar. Det kan anses att i processen av att skapa en statistiskt sett kort och lättläst text undviker man mångfaldiga konnektorer samt förklaringar, som egentligen kan öka textens läsbarhet.

Referenser

Primärmaterial

Etiopien och Tigray överens om vapenvila. *SVT, 2 nov. 2022* (5.1.2023). https://www.svt.se/nyheter/utrikes/etiopien-och-tigray-overens-om-fred

Journalister kan bli straffade. *8 sidor, 3 nov. 2022* (5.1.2023). https://8sidor.se/varlden/2022/11/journalister-kan-bli-straffade/

Slut på krig i Etiopien. *8 sidor, 3 nov. 2022* (5.1.2023). https://8sidor.se/varlden/2022/11/slut-pa-krig-i-etiopien/

Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor. *SVT, 4 nov. 2022* (5.1.2023). https://www.svt.se/nyheter/utrikes/tio-tros-ha-dodats-av-irans-sakerhetsstyrkor

Sekundärlitteratur

Arle, Solveig & Frondén, Carina, 2022: Bringing order to chaos: Research on Easy Swedish. *Nordic Journal of Linguistics.* Cambridge University Press (5.2.2023). https://doi.org/10.1017/S0332586522000105

Beck, Isabel L., McKeown, Margaret G., Sinatra, Gale M., Loxterman, Jane A. 1991: Revising Social Studies Text from a Text-Processing Perspective: Evidence of Improved Comprehensibility. *Reading Research Quarterly*, vol. 26, no. 3, 1991, S. 251–276. JSTOR, https://doi.org/10.2307/747763

Björnson, Carl Hugo, 1968: *Läsbarhet.* Stockholm: Liber.

Bohman, Ulla, 2021: Easy language in Sweden. I: Lindholm, Camilla, & Vanhatalo, Ulla, *Handbook of Easy Languages in Europe*. Berlin: Frank & Timme. S. 527–568.

Crossley, Scott A., Louwerse, Max M., McCarthy, Philip M., McNamara, Danielle S. 2007: A Linguistic Analysis of Simplified and Authentic Texts. *The Modern language journal* 91/2007. Boulder, Colo. https://onlinelibrary-wiley-com.libproxy.tuni.fi/doi/pdfdirect/10.1111/j.1540-4781.2007.00507.x

Dahl, Päivi, 2015: *Selkouutiset lähetetään myös televisiossa maanantaista lähtien* (5.1.2023). https://yle.fi/uutiset/selkouutiset_lahetetaan_myos_televisiossa_maanantaista_lahtien/8497282

Hedberg, Ester, 2022: *Vad är lätt i Nyheter på lätt svenska? En jämförande undersökning av begripligheten i det audiovisuella språket i några av SVT:s nyhetssändningar* (Magisteruppsats). Kalmar Växjö: Linnéuniversitetet.

Leskelä, Leealaura, 2019: *Selkokieli – Saavutettavan kielen opas.* Helsinki: Kehitysvammaliitto ry. Oppimateriaalikeskus Opike.

Lix-räknare (5.1.2023). https://lix.se

LL-Center: *Om lätt språk* (11.3.2023). https://www.ll-center.fi/svenska/om_lattlast/om_lattlast2/

Lundberg, Ingvar & Reichenberg, Monica, 2008: *Vad är lättläst?* (5.1.2023) https://www.spsm.se/globalassets/produktionsstodswebben/vad-ar-lattlast_.pdf

Virtanen, Hannu, 2012: *Selkokielen käsikirja.* Helsinki: Kehitysvammaliitto ry. Oppimateriaalikeskus Opike.

Bilagor

Bilaga 1: Artikel 1

VÄRLDEN

En tidning med en teckning som visar journalisterna Niloofar Hamedi och Elnaz Mohammadi. Foto: AFP/TT

Journalister kan bli straffade

Två journalister i Iran
berättade om en kvinnas död.
Nu riskerar journalisterna
att bli straffade med döden.

Journalisterna heter
Niloofar Hamedi
och Elnaz Mohammadi.

I september dog
en ung kvinna i Iran.
Hon hette Mahsa Amini.
Hon dog efter att poliser i Iran
hade tagit fast henne.

De två journalisterna
berättade om att
Mahsa Amini hade dött.

Efter hennes död blev det
protester i Iran.

Regeringen i Iran
gillade inte att journalisterna
berättade om kvinnan som dog.
Regeringen säger nu
att de två journalisterna
är spioner och att de
jobbar ihop med USA.
Men det finns inga bevis för det.

Nu sitter journalisterna
i fängelse.
De riskerar att bli
straffade med döden.

8 SIDOR/TT

Bilaga 2: Frekvensordlistan för artikeln *Journalister kan bli straffade*

Meningsuppdelning	
1	Två journalister i Iran berättade om en kvinnas död
2	Nu riskerar journalisterna att bli straffade med döden
3	Journalisterna heter Niloofar Hamedi och Elnaz Mohammadi
4	I september dog en ung kvinna i Iran
5	Hon hette Mahsa Amini
6	Hon dog efter att poliser i Iran hade tagit fast henne
7	De två journalisterna berättade om att Mahsa Amini hade dött
8	Efter hennes död blev det protester i Iran
9	Regeringen i Iran gillade inte att journalisterna berättade om kvinnan som dog
10	Regeringen säger nu att de två journalisterna är spioner och att de jobbar ihop med USA
11	Men det finns inga bevis för det
12	Nu sitter journalisterna i fängelse
13	De riskerar att bli straffade med döden

Ordvariation	
Type/token ratio (TTR)	54,46 %
Ordvariationsindex[a] (OVIX)	38,95
Ordvariationsratio[b] (OVR)	87,12 %

[a] *OVIX räknas ut med formeln log(tokens)/log(2-(log(types)/log(tokens))) vilket tar bättre hänsyn till textens längd än TTR*

[b] *OVR räknas ut med formeln log(types)/log(tokens) och är enklare att läsa ut än OVIX samt bättre än TTR i avseende på längd*

Frekvensordlista		
1	i	7
2	att	7
3	journalisterna	6
4	iran	5
5	de	4
6	om	3
7	nu	3
8	med	3
9	två	3
10	det	3
11	dog	3
12	berättade	3
13	mahsa	2
14	och	2
15	riskerar	2
16	regeringen	2
17	amini	2
18	hade	2
19	hon	2
20	bli	2
21	en	2
22	efter	2
23	döden	2
24	straffade	2
25	död	2
26	mohammadi	1
27	niloofar	1
28	men	1
29	som	1
30	tagit	1
31	ung	1
32	usa	1
33	är	1
34	säger	1
35	spioner	1
36	protester	1
37	september	1
38	sitter	1
39	poliser	1
40	inte	1
41	finns	1
42	fängelse	1
43	för	1
44	gillade	1
45	fast	1
46	elnaz	1
47	bevis	1
48	blev	1

49	dött	1
50	hamedi	1
51	henne	1
52	jobbar	1
53	journalister	1
54	kvinna	1
55	kvinnan	1
56	inga	1
57	ihop	1
58	hennes	1
59	heter	1
60	hette	1
61	kvinnas	1

Bilaga 3: SVT-artikel 1

UTRIKES

Protester har brutit i flera städer i Iran – här pekar universitetstudenter i huvudstaden finger åt regimen under en demonstration i slutet av oktober.

Tio tros ha dödats av Irans säkerhetsstyrkor

Människorättsorganisationen Amnesty International uppger att upp till tio personer har dödats av iranska säkerhetsstyrkor under fredagen i samband med regimkritiska protester.

Människorättsorganisationen Amnesty International uppger att upp till tio personer har dödats av iranska säkerhetsstyrkor under fredagen i samband med regimkritiska protester.

Uppgifterna kommer från provinsen Sistan och Baluchistan i sydöstra delen av landet. Amnesty anklagar i ett uttalande säkerhetsstyrkor för att ha ”skjutit skarpt” från positioner på tak till myndighetsbyggnader i provinsens huvudstad Zahedan.

Den i Norge baserade människorättsorganisationen IHR (Iran Human Rights) publicerar videoinspelningar som visar hur skadade människor bärs bort efter att säkerhetsstyrkor öppnat eld.

Protester utbröt efter fredagsbönen i Zahedan och flera andra platser i provinsen.

Zahedan har tidigare varit plats för säkerhetsstyrkors hårda angrepp på demonstranter. Den 30 september dödades fler än 80 personer när säkerhetsstyrkor angrep demonstranter.

Regimkritiska protester bröt ut efter Masha Aminis död den 16 september. Amini hade tidigare den veckan gripits av Irans så kallade moralpolis som ansåg att hon inte bar sin sjal på rätt sätt.

Bilaga 4: Artikel 2

VÄRLDEN

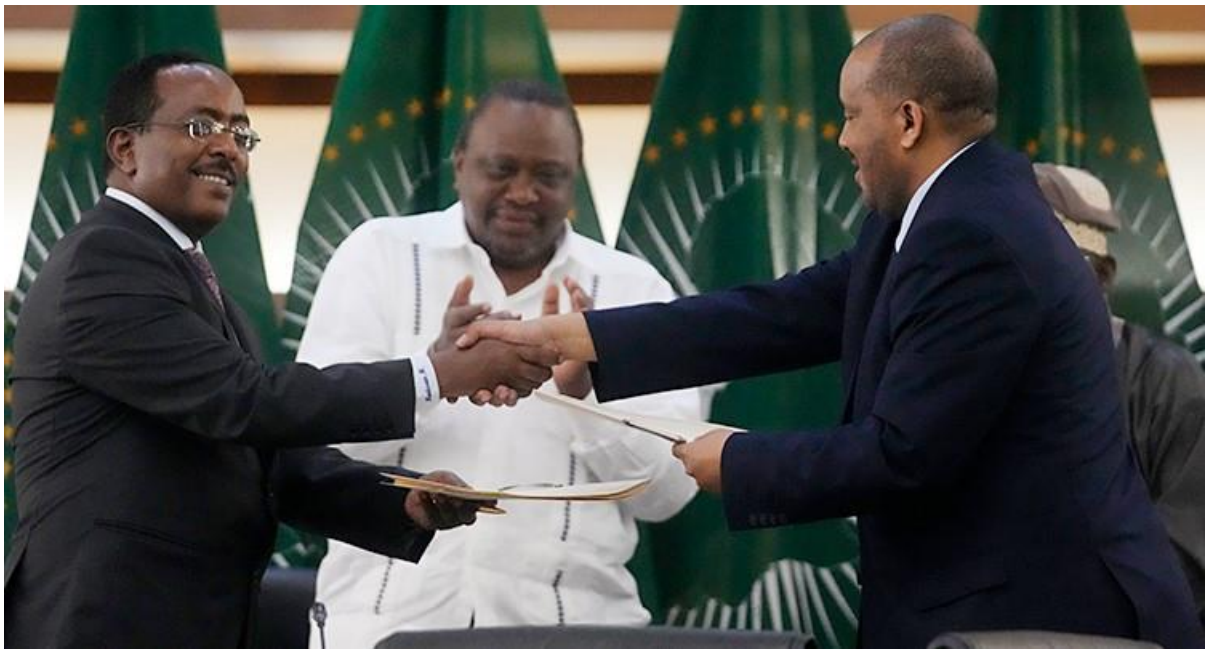

Redwan Hussein från regeringen skakar hand med Getachew Reda från gruppen TPLF. Foto: AP/TT

Slut på krig i Etiopien

Nu är det slut på kriget
i området Tigray i Etiopien.

– Vi har kommit överens om
att lägga ner våra vapen.

Det säger de som har krigat.

De har träffat
varandra i Sydafrika
och pratat om fred.

I två år har det varit krig
i området Tigray.
Soldater från gruppen TPLF
och regeringens soldater
har krigat mot varandra.

Gruppen TPLF lovar nu
att lämna in sina vapen.
Regeringen tar makten i Tigray.
Och ledarna för TPLF
slipper rättegång.

Bilaga 5: Frekvensordlistan för artikeln *Slut på krig i Etiopien*

Meningsuppdelning	
1	Nu är det slut på kriget i området Tigray i Etiopien
2	– Vi har kommit överens om att lägga ner våra vapen
3	Det säger de som har krigat
4	De har träffat varandra i Sydafrika och pratat om fred
5	I två år har det varit krig i området Tigray
6	Soldater från gruppen TPLF och regeringens soldater har krigat mot varandra
7	Gruppen TPLF lovar nu att lämna in sina vapen
8	Regeringen tar makten i Tigray
9	Och ledarna för TPLF slipper rättegång

Ordvariation	
Type/token ratio (TTR)	65,82 %
Ordvariationsindex[a] (OVIX)	47,8
Ordvariationsratio[b] (OVR)	90,43 %

[a] *OVIX räknas ut med formeln log(tokens)/log(2-(log(types)/log(tokens))) vilket tar bättre hänsyn till textens längd än TTR*

[b] *OVR räknas ut med formeln log(types)/log(tokens) och är enklare att läsa ut än OVIX samt bättre än TTR i avseende på längd*

Frekvensordlista		
1	i	6
2	har	5
3	tigray	3
4	tplf	3
5	och	3
6	det	3
7	nu	2
8	om	2
9	soldater	2
10	varandra	2
11	vapen	2
12	krigat	2
13	att	2
14	området	2
15	gruppen	2
16	de	2
17	fred	1
18	träffat	1
19	från	1
20	tar	1
21	som	1
22	sydafrika	1
23	säger	1
24	två	1
25	etiopien	1
26	är	1
27	år	1
28	överens	1
29	–	1
30	våra	1
31	varit	1
32	vi	1
33	för	1
34	slipper	1
35	mot	1
36	ner	1
37	krig	1
38	makten	1
39	lämna	1
40	ledarna	1
41	lovar	1
42	lägga	1
43	kommit	1
44	in	1
45	rättegång	1
46	sina	1
47	kriget	1
48	regeringens	1

49	regeringen	1
50	pratat	1
51	på	1
52	slut	1

Bilaga 6: SVT-artikel 2

UTRIKES

Video

2 min

En gammal stridsvagn i Tigray, norra Etiopien. Vad innebär det här avtalet och finns det några problem kvar att lösa? **Foto: Reuters** Visa alla (2)

Etiopien och Tigray överens om vapenvila

UPPDATERAD 2 NOVEMBER 2022 PUBLICERAD 2 NOVEMBER 2022

Etiopiens regering och representanter för regionen Tigray har kommit överens om vapenvila. Enligt medlarna från Afrikanska unionen har parterna gått med på en organiserad och samordnad nedrustning samt att hjälporganisationer obehindrat ska släppas fram.

– För Tigray betyder det först och främst slutet på det enorma lidande som befolkningen genomlider just nu, säger SVT:s Johan Ripås.

Samtalen, som pågått i drygt en vecka i Sydafrikas huvudstad Pretoria, nådde på onsdagen framgång. En av medlarna, Nigerias tidigare president, Olusegun Obasanjo säger att parterna formellt gått med på att lägga ned vapnen och att en ny gryning syns över Etiopien.

– Nu är det upp till var och en av oss att se till att avtalet följs, säger regeringssidans chefsförhandlare Redwan Hussein, enligt TT.

Intensifierad militär offensiv

Gruppen Tigreanska folkets befrielsefront (TPLF) säger sig också vara nöjda med avtalet.

– Vi gick med på dessa eftergifter för att få slut på vårt folks lidande och för att visa att de kan lita på oss, säger gruppens förhandlare Getachew Reda.

Regeringen i Etiopien har tidigare varit sval inför att förhandla och samtalen sker bara några dagar efter att etiopiska regeringsstyrkor intensifierat en militär offensiv mot regionen.

”Världens blodigaste konflikt”

Inbördeskriget i Etiopien fick sin början i november 2020 då TPLF attackerade en etiopisk militärbas i Tigray. Regeringsstyrkor inledde därefter en offensiv mot regionen. Konflikten är komplex och har gjort stor skada på landet, inte minst i Tigray.

– Det är förmodligen världens blodigaste konflikt med hundratusentals döda, miljoner på flykt och svält. Det återstår många frågor om hur avtalet exakt ska gå till, om alla efterföljer det, säger SVT:s Afrikakorrespondent Johan Ripås.

I klippet ovan går SVT:s korrespondent Johan Ripås igenom vad avtalet innehåller och vad det innebär.